

Kontroll av resistenta parasiter – Svarmpar 2023

Bakgrund

Betesburna parasiter, det vill säga maskar som smittar får när de äter gräs på betet, är det enskilt största veterinärmedicinska problemet hos får. De växande lammen är extra känsliga för angrepp. För att uppnå god djurvälstånd och hållbar produktion, krävs att parasiterna är under kontroll, oavsett storlek på besättningen och oavsett produktionsform. Strategierna består av olika beteshygieniska åtgärder i kombination med avmaskning när sådan behövs. Effektiva avmaskningsmedel är en förutsättning för framgångsrik parasitbekämpning, och detta gäller i synnerhet när stora magmasken, *Haemonchus contortus*, påvisas, men vid massförekomst kan även andra arter ställa till med problem.

Två grupper av avmaskningsmedel har sedan lång tid funnits registrerade för avmaskning av får i Sverige. Den ena gruppen kallas makrocycliska laktoner, ML, dit preparat som Ivomec® och Noromectin® hör. Den andra kallas bensimidazoler, BZ, dit Valbazen® och Axilur® hör. Avmaskningsmedel är av avgörande betydelse för parasitbekämpning i alla typer av fårbesättningar, och om dessa resurser inte längre är verksamma äventyras hållbar och god djurhälsa.

Projektet Svarmpar syftar till att övervaka förekomst av resistens mot avmaskningsmedel samt att föreslå åtgärder för att bibehålla ett gott resistensläge i landets fårbesättningar. Detta innefattar även hjälp med utredning till de besättningar som misstänker resistens och vid konstaterade problem ges fortsatt gårdsanpassad rådgivning.

Mycket arbete görs för att ta fram information och rådgivning till såväl djurägare som rådgivare och övriga intressenter. Samarbete pågår fortlöpande för att förankra och uppdatera kunskap om parasiter och resistensproblem i landet inom samarbetsgruppen Sampar, där Gård & Djurhälsan (G&D), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Växa ingår.

Resultat

Knappt 9 000 provsvar från fårbesättningar registrerades i G&D:s journalsystem under 2023, vilket är i linje med antalet från 2022. I så många som cirka 50 % av besättningarna påvisades den mest sjukdomsframkallande rundmasken, stora magmasken *Haemonchus contortus*. Djurägarna uppmanas att söka kontakt med veterinär efter varje analysvar för tolkning och gårdsanpassad rådgivning.

Efter misstanke om problem genomförde 14 besättningar resistensundersökningar, så kallad FECRT. Resistens mot en eller två substanser konstaterades på alla gårdar utom en, följaktligen påvisades 13 nya gårdar med resistensproblem under året, se tabell 1.

Tabell 1. Resistensundersökningar gjorda 2023 (BZ=Valbazen, ML=Ivomec/Noromectin)

	Antal gårdar
Resistens BZ & ML	2 (av 5)
Resistens BZ	1 (av 1)
Resistens ML	10 (av 11)
Totalt	13 (av 14)

Det är ett hårt slag, framför allt för avelsbesättningar som fokuserar på att sälja livdjur, att drabbas av resistens. Samarbetsgruppen Sampar har därför under året utarbetat ett dokument; "[Livdjursförmedling vid misstänkt eller konstaterad förekomst av resistent parasiter](#)" för att hjälpa besättningar med resistensproblem att ändå kunna sprida värdefullt avelsmaterial. I detta beskrivs två alternativa möjligheter; försäljning av stalluppfödda lamm och försäljning eller utlåning av bagge för betäckning på stall. Vidare förankrade G&D två dokument i gruppen, vilka tagits fram för att bland annat underlätta rådgivning till djurägare;

1. [Information vid misstänkt resistens mot avmaskningsmedel](#)
2. [Information vid konstaterad resistens mot avmaskningsmedel](#)

Samtliga tre dokumenten finns samlade på G&D:s hemsida, www.gardochdjurhalsan.se/kunskapsbank/far/parasiter/

Diskussion

Även om resistensläget i landet är fortsatt gynnsamt i jämförelse med hur det ser ut i många andra länder med mer omfattande lammproduktion så drabbas allt fler svenska besättningar av resistensproblem och det finns ett allt större behov av rådgivning kring detta. Detta är något som tydligt framkommit i kontakter med såväl djurägare som intresseorganisationer och veterinärer.

Varje avmaskningstillfälle, i synnerhet om det utförs vid felaktig tidpunkt, innebär en risk för att parasiterna ska utveckla resistens. Avmaskning ska därför som regel bara göras efter träckprovsanalys, då det fastslagits om parasitproblem föreligger eller inte, och det är då möjligt att välja rätt tidpunkt och preparat i de fall behandlingsbehov konstateras. Cirka 9 000 träckprovsanalyser har gjorts under året, men fortsatt arbete behövs framför allt för att öka antalet prover från växande lamm liksom antalet kontroller efter behandling.

Figur 1. Lamm på bete är den känsligaste gruppen för parasiter

För att förhindra uppkomst av spridning av resistens mot avmaskningsmedel är det centralt med ändamålsenlig rådgivning till djurägare, branschorganisationer, veterinärer och övriga intressenter, något som ges stort fokus i Svampar i form av artiklar, möten, kurser och inlägg på olika medier. Projektet betonar vidare vikten av samarbete mellan veterinär och djurägare för att upprätta gårdsanpassad rådgivning. Karantänsråden betonar att man bör rådgöra med besättningsveterinären innan inköpta djur släpps ut på bete. Vårt land har, inte minst internationellt sett, ännu ett relativt gott resistensläge vilket motiverar ett fortsatt arbete på inslagen bana.